Jüdische Pester Zeitung.

יודישע
פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערען אונד דער פרענומעראציאָנס-בעטראג בעגינט מיט דעם ערשיינען דעם ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט זיך אין פעסט אלט-גאססע נר' 1. וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.

דיעזעס בלאטט ערשיינט דרייאמאל וואכענטליך מאָנטאג, מיטטוואך אונד פֿרייטאג.

אונד קאָסטעט
פֿיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " "
פֿירטעליאהריג 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פֿירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פֿירטעליאהריג 2 " " 75 " " "

Nr. 4, ניינטער יאהרגאנג — פעסט, מאָנטאג כג טבת ה.ת'ר'ל'ז'. — Pest, den 8. Jänner 1877.

דיא עוויגע אונגעוויססהייט.

דאָנגערסטאג וואר ווידער איינע קאָנפֿערענץ-זיטצונג, אונד מאן ערוואַרטעטע מיט גראָסטער שפאננונג אונד נייגיערדע דען בעריכט איבער דיא ערקלערונג דער טירקישען רעגיערונג. וויר וואוסטען אבער שאָן פֿאָראויס, דאס אונס אויך יענער בעריכט ווידער נור אין אונגעוויססהייט לאססען ווירד, אונד אין דער טהאט איזט היער פֿרייטאג אבענד איינע קאָנסטאנטינאָפּלער דעפּעשע איינגעטראָפֿפֿען מיט דער מעלדונג: „דיא ערקלערונג דער טירקישען בעפֿאָללמעכטיגטען אין דער דאָנגערסטאג-זיטצונג דער קאָנפֿערענץ וואר נאָך קיינע ענטשיידענע; ערסט מאָנטאג ווירד דיא לעטצטע קאָנפֿערענץ-זיטצונג אבגעהאלטען, אונד ערסט דאנן ווירד זיך דיא טירקייא ערקלערען, אָב זיא אויף דיא קאָנפֿערענץ-פֿאָרדערונגען איינגעהען אָדער ניכט. אים ווייגערונגס-פֿאללע זייטענס דער טירקייא ווערדען דיא קאָנפֿערענץ-מיטגליעדער זאָפֿאָרט קאָנסטאנטינאָפּעל פֿערלאססען, אונד דער קריעג נימט זאָדאנן זיינען פֿאָרטגאנג."

היינטע מאָנטאג איזט אלזאָ ווידער איינע קאָנפֿערענץ-זיטצונג. זיא זאָלל, וויא מאן בעריכטעט, דיא לעטצטע אונד ענטשיידענדע זיין; מאן ערוואַרטעט ווידער מיט גראָסטער אונגעדולד דיא ערקלערונג דער טירקישען רעגיערונג; וויר אבער זינד בערייטס אן געדולד געוואָהנט, וויר וויססען שאָן פֿאָראויס, דאס אויך דיעזע זיטצונג ניכט דיא לעטצטע אונד ניכט דיא ענטשיידענדע זיין ווערדע, אונד דאס אונס אויך דיא היינטע ערוואַרטעטע קאָנסטאנטינאָפּלער דעפּעשע נור ווייטער אין אונגעוויססהייט לאססען ווירד.

איינע טעלעגראַפֿישע דעפּעשע פֿאָם 5-טען יענער מעלדעטע: דיא קאָנפֿערענץ-זיטצונג פֿאָן דאָנגערסטאג פֿיהרטע קיינע ענטשיידונג הערביא. ערסט ביא דען שפּעטערן זיטצונגען קאנן זיך דיא זאַך-לאגע קלאר אונד דייטליך געשטאלטען. דיא ענטשיידונג איזט דאפֿאָן אבהענגיג, אָב דיא טירקייא דען הויפּט-גרונד-זעטצען דער קאָנפֿערענץ ניכט ענטגעגענטריטט אונד אן דען בעשליססען דער קאָנפֿערענץ נור איינצעלנע ענדערונגען פֿאָרנעהמען וויל.

איינע צווייטע דעפּעשע פֿאָם 6-טען יענער מעלדעטע: דיא לאגע איזט נאָך אימטער דיאזעלבע. דיא בעשפּרעכונגען דער אייראָפּעאישען בעפֿאָללמעכטיגטען אויף דער קאָנפֿערענץ אונטער זיך אונד מיט דען טירקען ווערדען פֿאָרטגעזעטצט, דאמיט דיא טירקען דען בעשלוס דער קאָנפֿערענץ ניכט גענצליך פֿערווערפֿען זאָללען. איבריגענס וואָללען אויך שאָן דיא אייראָפּעאישען מעכטע דען טירקען עטוואס נאכגעבען, דאמיט נור דער קריעג פֿערמיעדען ווערדען זאָלל. מאן האָפֿפֿט, דאס אויך מאָנטאג (היינטע) איינע קאָנפֿערענץ-זיטצונג אבגעהאלטען ווערדען ווירד.

דיא געזאנדטען אויף דער קאָנפֿערענץ וויססען זעלבסט ניכט וואס זיא מאכען זאָללען; זיא מיססען פֿאָרטוועהרענד איהרע רעגיערונגען בעפֿראגען, וועלכע שריטטע זיא ווייטער צו טהון האטטען. מיט דען פֿיעלען אנפֿראגען אונד אנטוואָרטען פֿערגעהט פֿיעל צייט, אונד מאן איזט שאָן זייט פֿינף וואָכען אום קיין האאר ווייטער פֿאָם פֿלעק געקאָממען. דיא טירקייא האט בערייטס דיא ראטהלאָזיגקייט דער קאָנפֿערענץ אונד דיא מאַכטלאָזיגקייט רוס-לאנדס איינגעזעהען: וואס וואונדער אלזאָ, ווענן זיא דיעזען ניכטס נאכגעבען וויל!

דיא נייעסטען בעריכטע אויס קאָנסטאנטינאָפּעל מעלדען: אין דער דאָנגערסטאג-זיטצונג דער קאָנפֿערענץ ערקלערטען וואָהל דיא טירקישען בעפֿאָללמעכטיגטען גאנץ קורץ אונד בינדיג, דאס זיא דיא קאָנפֿערענץ-פֿאָרדערונגען, וועלכע נור דיא רוסישען פֿאָרדערונגען אין וועניג געמילדערטער פֿאָרם ענטהאלטען, גאנץ איינפֿאך פֿערווערפֿען. דיא הערען געזאנדטען פֿאָן דער קאָנפֿערענץ, וועלכע פֿאָן דער טירקייא איינע זאָלכע „אהרפֿייגע" ערהיעלטען, שעמען זיך דאס מיטצוטהיילען, אונד וואָללען דיא וועלט נאָך אימטער גלייבען מאכען, דאס עס איהנען דאָך מאָגליך זיין ווערדע, דיא טירקייא צור נאכגיעביגקייט צו צווינגען. מערקווירדיגער ווייזע, איזט דער זאָנסט זאָ קריעגעריש געזינטע רוסישע גענעראל איגנאטיעף יעטצט נאָך פֿריעדליבער אלס דיא איבריגען געזאנדטען. — דאראונטער מוס עטוואס שטעקען! —

ריסלאנד איזט פֿיעלליכט אנגסט אונד באנגע פֿאר דער טירקישען „פֿרייען קאָנסטיטוציאָן!" ריסלאנד פֿערלאנגטע נור פֿיר דיא קאטהאָליקען עטוואס פֿרייהייט, אונד דיא טירקייא האט צו פֿיעל פֿרייהייט געגעבען. — דיא פֿלאממע דיעזער פֿרייהייט קאנן לייכט דיא רוסישע בעפֿאָלקערונג בעריהרען אונד דאס פֿייער איינער רעוואָלוציאָן אין ריסלאנד אויסברעכען לאססען. דיא פֿריהער קראנקע טירקייא איזט אינצווישען געזונד וואָרדען, אונד זיא קאנן יעטצט 700000 טאפּפֿערע סאָלדאטען געגען ריסלאנד שטעללען. מאן צווייפֿעלט היינטע דאראן ניכט מעהר, דאס ווענן דער קאמפּף בלאָס צווישען ריסלאנד אונד דער טירקייא אויסגעפֿאָכטען — דאס דאנן דיא טירקייא איינען גלענצענדען זיעג ערריגגען ווירד! —

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (וויעדער דיא יודען אין רומעניען.) וויא וויר אין פֿאריגער נומטער געמעלדעט, זוכטע מאן אין רומעניען דיא גאנצע גרייענהאַפֿטע געשיכטע פֿאָן דער יודען-פֿערפֿאָלגונג צו פֿערטישען. דיא רומענישע רעגיערונג בעהויפּטעט נעמליך, דאס דער גאנצע לערם בלאָס דעסהאלב ענטשטאנדען, וויל מאן אין איינער געגענד דעם לאנדעס דען יודען דיא אויסאיבונג דעם שאנק-רעכטעס פֿערבאָטען האט. נון טהיילט דער „פּעסטער ללויד" דען וואָרטלויט איינעס ערלאססעס מיט, וועלכער אללען יודען אין דער גאנצען געגענד פֿאָן וואסלוי (אים מאָלדוויאישען טהיילע רומעניענס) צוגעשטעללט ווארדע. דערזעלבע לויטעט: „מיין הערר! לויט ארטיקעל 10 דעס פּאָליציי-געזעטצעס איזט איהנען, אלס פֿרעמדעס יודען, דער אויפֿענטהאלט אין איינער פֿראָווינץ-געמיינדע ניכט ערלויבט, ווענן זיא היעצו פֿאָן דער אָרטס-בעהערדע קיינע בעוויליגונג האבען. איך ערטהיילע איהנען דאהער איינען טערמין פֿאָן דרייא טאגען, אום דען אָרט וועהרענד דיעזער צייט אונטער יעדער בעדינגונג צו פֿערלאססען. זאָללטען זיא נאָך דיעזעם צייט-פּונקטע נאָך היער ערטאפּפּט ווערדען, זאָ ווערדע איך זיא דורך זשאנדארמען אויס איהרער וואָהנונג ווערפֿען אונד ביז איבער דיא גרענצען דיעזעס אָרטעס טרייבען לאססען!" — אלזאָ: דאס הייסט ביא דער רומענישען רעגיערונג נאָך אימטער קיינע יודען-אויסטרייבונג! אבגעזעהען דאפֿאָן, דאס דער אנגעפֿיהרטע ארטיקעל 10 דעס פּאָליציי-געזעטצעס נור אויף דורכרייזענדע, בעשעפֿטיגונגסלאָזע יודען זיך בעציעהען קאנן, ניכט אבער אויף זאָלכע יודען, דיא זייט לאנגער צייט אין רומעניען וואָהנען אונד זיך עהרליך ערנעהרען. — זאָ איזט יא שאָן דאס „לייגנען", אויף וועלכעס דיא רומענישע רעגיערונג זיך פֿערלעגט, איינע וואהרע שמאך. אויס דיעזעם ערלאססע געהט'ס יא קלאר הערפֿאָר, דאס עס זיך ניכט אום דיא בלאָסע אויסאיבונג דעם שאנק-רעכטעס האנדעלט, זאָנדערן אום איינע יודען-אויסטרייבונג אים שטרענגסטען זיננע דעס וואָרטעס, וויא מאן איינע זאָלכע אין אונזערעם יאהרהונדערטע געוויס ניכט מעהר ערוואַרטען קאָננטע. — אינטערעססאנט אונד טרויריג צוגלייך איזט איין בריעף דעם „וויענער טאגבלאטט" אויס דער רומענישען שטאדט קאלאפֿאט פֿאָם 31-טען פֿאָריגען מאָנאטס. דיעזער לויטעט: „אלס דער קריעגס-טייפֿעל זיך אויך אין רומעניען צו בעוועגען בעגאנן, ווארדען דיא אַרמען יודען איינגעפֿאָרדערט, זיך דען איינצעלנען ארמעע-אבטהיילונגען אלס „ליעפֿעראנטען" אנצושליעסען. זיא מוססטען זיך פֿערפּפֿליכטען, דיא סאָלדאטען מיט שפּייזען אללער ארט צו פֿערזעהען. זייטענס דער רעגיערונג זאָללטען אבער דיעזע „מארקעטענדער" דיא נאָטהיגען „פֿיהרווערקע" צור הערבייאשאַפֿפֿונג דער פֿאָררעטהע אן שפּייזען אומזאָנסט ערהאלטען. דיא יודען וואָללטען זיך אנפֿאנגס צו דיעזעם צייטליך געפֿאהרפֿאללען געשעפֿטע ניכט הערגעבען. אללײן דיא מיליטער-בעהערדען ערקלערטען געראדעצו, דאס עבען נור יודען אלס מארקעטענדער וויננשענסווערטה ערשיינען, וויל זיא היעצו מעהר געשיקליכקייט בעזיטצען, אלס דיא רומענען. נאָך פֿיעלעם צורעדען ערסט ליעססען זיך דיא יודען פֿערלאָקען צור אננאהמע דיעזעס געשעפֿטעס, וועלכעס צווישען איהנען אונד דען מיליטער-בעהערדען קאָנטראקטליך פֿעסטגעשטעללט ווארדע. אלס זיא יעדאָך מיט איהרען שפּייזע-פֿאָררעטהען ערשיענען, דא גאב מאן איהנען דיא פֿערשפּראָכענען פֿוהר-ווערקע ניכט. נון מוססטען זיא זיך זאָלכע זעלבסט אנשאפֿפֿען, וואָפֿיר איהנען איינע געלד-ענטשעדיגונג אין אויסזיכט געשטעללט ווארדע. אבער דיא פֿערשפּראָכענע געלד-ענטשעדיגונג ווארדע איהנען עבען זאָ וועניג געגעבען, אלס איין פֿוהר-ווערק. אבער דאס איזט נאָך ניכט אללעס. דיא אָפֿפֿיציערע פֿאָרדערטען נעמליך פֿאָן דען יודישען מארקעטענדערן איינען טהייל איהרעס געווינגעס, זאָנסט אונטערזאגטען זיא דער מאנגשאַפֿט אייפֿס שטרענגסטע, ביא איינעם יודען עטוואס איינצוקויפֿען. אנדערע דיעזער זויבערען אָפֿפֿיציערע ערטהיילטען איהרען סאָלדאטען דען בעפֿעהל, דיא יודען „דורכצופּריגעלן", ווענן זיא איהנען ניכט אללעס „אומזאָנסט" געבען. איינעם געוויססען שלמה וואָלף, דער עסטערייכישער אונטערטהאן איזט, ווארדען אין פֿאָלגע דעססען דיא וואארען געוואלטזאם וועגגענאָממען. אלס ער זיך יעדאָך דיעזעם רויבע ענטגעגענזעטצען וואָללטע, דא ווארדע ער זאַממט זיינעם וויבע אין פֿירכטבארער ווייזע מיסהאנדעלט. דער אונגליקליכע שלמה וואָלף איזט דורך באַיאָנעטטען-שטיכע אונד קאָלבען-היעבע לעבענסגעפֿעהרליך פֿערוואונדעט. איין אנדערער יודע, דער עבענפֿאללס זיינע פֿאָררעטהע ניכט אומזאָנסט הערגעבען וואָללטע, ווארדע ערשלאגען. דער טאָדטע קאָרפּער דיעזעס יודען ווארדע פֿאָן דען בעריישטען סאָל-

דיא דאמאלס געהערשט, פֿעראורזאכטע דען פֿערוואונדעטען אונזעגליכע ליידען אונד פֿאָרדערטע איהרען טאָד. נור זעהר וועניגע טאָדטע קאָרפּער זינד ערקעננבאר, דא דיא פֿעראונגליקטען דורך דאס צערקוועטשען צו איינעם שטיק פֿליישע צוזאממענגעפּרעסט וואורדען, וועלכעס שפּעטער נאָך אים פֿייער געבראטען אָדער גאנץ פֿערבראננט וואורדע.

* (איינע מאָרד-שלאַג-געשיכטע.) אים אייפּעהערטער (סאבאָלטשער קאָמיטאט) ווירד אונס פֿאָלגענדעס געמעלדעט: זאָנטאג געגען 9 אוהר אבענדס זינד געסטע צו איינעם פֿערלאָבונגס-פֿעסטע (תנאים מאהל) אנגעקאָממען. וועהרענד נון דער וואגען דרייסען אללײן געבליעבען, קאמען דיעבע אונד וואָללטען דען וואגען בעשטעהלען, דער קוטשער איילטע נון צום וואגען, אום דיא דיעבע צו פֿערשייכען, וואורדע אבער פֿאָן דען דיעבען געשלאגען. אויף דען לערם קאם דער פֿאטער דער ברויט, נאמענס ר' מתתיהו הינים אונד וואָללטע דען אנגעגריפֿפֿענען קוטשער פֿערטהיידיגען, דיא דיעבע פֿיעלען אבער אויך איבער ר' מתתיהו הער אונד פֿערזעטצטען איהם איינען זאָלך געוואלטיגען מאָרד-שטרייך, דאס מאן נונמעהר אן זיינעם אויפֿקאָממען צווייפֿעלט. דאס תנאים-מאהל האטטע נון לײדער איין טרויריגעס ענדע.

* (דיא אבריזע דער שטודענטען-דעפּוטאציאָן.) איינע דעפּוטאציאָן דער היעזיגען אוניווערזיטעטס-שטודענטען, וועלכע דעם טירקישען אבער-פֿעלדהעררן, אבדול קערים פּאשא, איינען עהרען-זעבעל איבערריכען וויללל, איזט דאָננערסטאג פֿריה מיט דער אָפֿנער באהן נאָך טריעסט אבגערייזט. זאממסטאג נאכמיטטאג ווירד דיעזע דעפּוטאציאָן פֿאָן טריעסט איהרע רייזע נאָך קאָנסטאנטינאָפּעל פֿאָרטזעטצען. פֿאָר דער אברייזע וואר איינע גראָסע אנצאהל פֿאָן שטודענטען פֿערזאממעלט, אום איהרען פֿריינדליכען געפֿיהלען פֿיר דיא טירקייא אויסדרוק צו געבען. עס זינד דיעס דיעזעלבען יונגען לייטע, דענען זיינערצייט דיא פֿעראנשטאלטונג איינעס פֿאַקעל-צוגעס צו עהרען דעם טירקישען קאָנזולס זייטענס דעם מיניסטער-פּרעזידענטען אונטערזאגט וואורדע. נון וואורדע דער פּלאן ענטוואָרפֿען, דיא דעפּוטאציאָן ביז צום אָפֿנער באהנ-האָפֿע צו בעגלייטען. איינע אונאבזעהבארע מענשען-מענגע זעטצטע זיך זאָפֿאָרט אין בעוועגונג אונד אונטער מוזיק-קלענגען גינג עס פֿאָרט דער קעטטען-בריקע צו. דיא רופֿע: עליען מידהאט פּאשא! עליען קערים פּאשא! עליען קלאפּקא! עליען קאָשוטה! ערשיטטערטען דיא לופֿט. ביא דער קעטטען-בריקע קעהרטע איין הייטל דעם צוגעס צוריק, וועהרענד דיא מייסטען טראָטץ דעם נעבעלס וויירקליך ביז צום אָפֿנער באהנ-האָפֿע איינע פֿוס-רייזע פֿאָרטזעטצטען. אויף דען שטאציאָנע מאר-טאָג-וואשאר, שטוהל-ווייסענבורג, גראָס-קאנישא אונד לעטעניע, וואָ דיא אייזענבאהן אנהיעלט, וואורדע דיא שטודענטען-דעפּוטאציאָן פֿאָן דער בעפֿאָלקערונג מיט גראָסער בעגייסטערונג בעגריסט. נאמענטליך דיא האָנוועדס אן ערוועהנטען אָרטען ליעסען זיך'ס ניכט נעהמען, ביא דיעזער געלעגענהייט איהרע אויפֿריכטיגסטען געפֿיהלע פֿיר דיא טירקייא קונדצוגעבען.

נייעסטעס.

דיא היעזיגען נאכריכטען מעלדען וויעדער, דאס דיא מיטגליעדער דער קאָנפֿערענץ פֿיר דיא טירקייא שאָן זעהר פֿיעלעס נאכגעגעבען האבען, מאן פֿערלאנגט פֿאָן דער טירקייא ניכטס מעהר, וואס געגען איהרע ווירדע איזט; אבער ווען דיא טירקייא אויך אויף דיעזע געמילדערטען פֿאָרדערונגען ניכט איינגעהען ווירד, דאנן ווערדען אללע אויסווערטיגען געזאנדטען זאָפֿאָרט אברייזען, אונד דיא טירקייא קאנן דאנן אלליין צוזעהען, וויא זיא מיט רוסלאנד דען קאמפּף צו ענדע פֿיהרט.

פֿערלאָזונג

1) דער קרעדיט-לאָזע.

ביא דער אם 2. יענגער 1877 פֿאָרגענאָממענען ציעהונג וואורדען פֿאָלגענדע סעריען געצאָגען. 2 390 751 1321 1951 2263 2322 2631 2725 3049 3057 3095 3288 3467. פֿאָן דיעזען פֿערלאָזטען סעריען פֿיעל דער הויפּט-טרעפֿפֿער מיט 200000 גולדען אויף ס' 2 נומ' 40; — דער 2-טע טרעפֿפֿער מיט 40000 גולד' אויף ס' 1321 נ' 5 — אונד דער דריטטע טרעפֿפֿער מיט 20000 גולד. אויף ס' 2 נ' 52; — פֿערנער געווינגען יע 5000 גולדען: ס' 2631 נ' 9 אונד ס' 3095 נ' 7; — יע 3000 גולדען ס' 2725 נ' 26, ס' 3467 נ' 5; — יע 1500 גולדען ס' 2 נ' 9 65, ס' 1951 נ' 3; — יע 1000 גולדען ס' 390 נ' 5, ס' 751 נ' 22, ס' 2725 נ' 73, ס' 3288 נ' 79; יע 400 גולד. ס' 2 נ' 3 10 14 43 61 70 85, ס' 390 נ' 11, ס' 751 נ' 34 100, ס' 1951 נ' 10 39 51 89, ס' 2263 נ' 18 33 76, ס' 2322 נ' 17, ס' 2631 נ' 44 88, ס' 2725 נ' 3 42 71 79 89 100, ס' 3049 נ' 81, ס' 3057 נ' 8 72 73, ס' 3095 נ' 25 28 39 48, ס' 3288 נ' 67 68 אונד ס' 3467 נ' 24 44.

אויף אללע איבריגען פֿערלאָזטען סעריען פֿאָללט דער גערינגסטע געווינן פֿאָן יע 200 גולדען.

2) דער וויענער-לאָזע.

ביא דער אם 2. יענגער 1877 שטאטטגעפֿונדענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פֿאָלגענדע סעריען געצאָגען. 101 245 538 1518 1621 1724 1792 2129 2347 2604 2814 2938. פֿאָן דיעזען פֿיעל דער הויפּטטרעפֿפֿער מיט 200000 גולד. אויף ס' 1621 נ' 76; — דער צווייטע טרעפֿפֿער מיט 50000 גולד' אויף ס' 2347 נ' 72 — אונד דער דריטטע טרעפֿפֿער מיט 10000 גולד' אויף ס' 1724 נ' 60; — פֿערנער געווינגען: יע 1000 גולד' ס' 245 נ' 9 55, ס' 1518 נ' 65, ס' 2814 נ' 86, ס' 2938 נומ' 24; — יע 400 גולדען ס' 1518 נ' 66 71 83, ס' 1621 נ' 33, ס' 1724 נ' 53, ס' 1792 נ' 76, ס' 2129 נ' 74, ס' 2347 נ' 87, ס' 2814 נ' 38 44 אונד ס' 2938 נ' 11 77.

אויף אללע איבריגען פֿערלאָזטען סעריען פֿאללט דער גערינגסטע געווינן פֿאָן יע 130 גולדען.

3) דער קראקויער-לאָזע.

ביא דער אם 3-טען יענגער 1877 פֿאָרגענאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע פֿיעל דער הויפּטטרעפֿפֿער מיט 15000 גולדען אויף נ' 12780 — אונד דער 2-טע טרעפֿפֿער מיט 3000 גולדען אויף נ' 29888; — פֿערנער געווינגען יע 500 גולדען נומ' 49919 אונד נ' 58239.

4) דער טריעסטער-לאָזע.

ביא דער אם 2-טען יענגער 1877 פֿאָרגענאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע פֿיעל דער הויפּט-טרעפֿפֿער מיט 10000 גולד' אויף נ' 4031. פֿערנער געווינגען יע 1000 גולד. נ' 4306 אונד 10432; יע 200 גולד. נ' 3801 4013 7095 8749 אונד 12807.

5) דער אינסבריקער-לאָזע.

ביא דער אם 3-טען יענגער 1877 פֿאָרגענאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע פֿיעל דער הויפּט-טרעפֿפֿער מיט 25,000 גולדען אויף נ' 46650 — אונד דער צווייטע טרעפֿפֿער מיט 2000 גולדען אויף נ' 956; — פֿערנער געוואננען יע 300 גולדען נ' 40916 אונד נ' 44869.

געשעפֿטסבעריכט

פּעסטער פּרייזע

ווייצען פּער פּער פֿריה-יאָהר 12.70—12,80 גולד.
קוקורוץ פּער מאי-יוני 6,80—6,85 גולדען.
האפער פּער פֿריה-יאָהר 7,96—8,03 גולד.
רעפּס-קאָהל פּער אויגוסט-סעפּטעמבער 16½—16¾, באנאטער פּער יולי-אויגוסט 15—15¾ גולד'.

פּעסטער שלאכט-פֿיעהמארקט. דער אויפֿטריעב אויף דעם געסטריגען היער שטאטטגעפֿונדענען שלאכטפֿיעהמארקטע בעטרוג 1145 שטיק אָכסען, מילך-קיהע — שטיק. פּרייזע פֿיר אָכסען 48—52 פֿל', פֿיר קיהע 45—49 פֿל. — פֿיר ביפֿפֿעל 40 פֿל' פּער 100 קילאָ שלאכט-געוויכט, זאממט פֿערצעהרונגס-שטייער.

וויענער פּרייזע.

ריבאָל 52½ גולדען, פּער 100 קילאָ. —
פּעטראָלעאום 32½ גול. פּער 100 ק'.

לאָטטא-ציעהונג פֿאָם 3-טען יענגער 1877.

הערמאננשטאדט	3	68	65	86	39
לעמבערג	69	26	64	8	7
פּראג	68	83	25	59	10

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

פֿריכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פֿריכטע		קוואליטעט פּער העקטאָל.	פּער 100 קילאָגר.
ווייצען	נייער באנאטער	—	—.———.—
"	"	—	—.———.—
"	"	—	—.———.—
"	"	—	—.———.—
"	"	—	—.———.—
"	"	—	—.———
"	"	—	—.———.—
"	טייס	74·6	12.15—12.30
"	"	75·5	12.40—12.60
"	"	76·4	12.70—12.80
"	"	77·3	12.90—13.—
"	"	78·3	13.10—13.20
"	"	79·2	13.25—13.35
"	"	80·1	—.—— —
"	פּעסטער באָדען	74·6	11.75—11.65
"	"	75·5	11.65—12.05
"	"	76·4	12.00—12.35
"	"	77·3	12.45—12.70
"	"	78·3	12.80—12.70
"	"	79·2	12.95—12.85
"	"	80·1	—.———
"	[illegible]	74·6	12.20—12.35
"	"	75·5	12.55—12.65
"	"	76·4	12.75—12.85
"	"	77·3	12.95—13.05
"	"	78·3	13.15—13.25
"	"	79·2	13.30—13.50

פֿריכטע	קוואליטעט פּער העקטאָל.	פּער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	10.10—9.90
גערסטע מאלץ	62	8.55—7.20
גערסטע פֿיטטער	62	7——6.45
האפער	41	8.—7.80
קוקורוץ באנאטער		6.10—6.—
אנדערער	73	5.90—5.55
הירזע		5.95—5.45

ווייצען	פּער פֿריה-יאָהר		12.70
קאָרן	"		—.—
קוקורוץ	פֿריהיאָהר		—.—
גערסטע	"		6.80—
האפער	"		——
	פֿריהיאָהר	100	7.92—
	"		——
ראפּס	"		16.50

באַללען-מעהל

		קר. פֿל.
נומער	0	25—
"	1	24.20
"	2	23.40
"	3	22.60
"	4	22—
"	5	20.75
"	6	19—
"	7	18—
"	8	15—
"	8½	13—

שפּיריטוס: אלטע מעטהאָדע פּרעסהעפֿע	36.—
" נייע " קאַרטאָפֿעל	31.—

קורז-טאבעללע פֿאָם 4. יענגער

געלד-קורז

	קר. פֿל.
זילבער-אגיא	114—
דוקאטען	5.97
קאממערץ-נאפּאָלעאָנס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פֿראנקס)	9.98
נאפּאָלעאָנדאָר	9.98
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	61.45
20 מארקשטיק	12.34
[illegible] רובעל	1.53

לאָזע.

	קר. פֿל.
1839-ער ראטשילד-לאָזע גאנצע	267—
דעטאָ פֿינפֿטעל	267—
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	104.50
1860-ער גאנצע	111—
דעטאָ פֿינפֿטעל	119—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	131.50
דעטאָ 50	130.25
דאָנא רעגולירונגס	24.50
[illegible]	17.25
[illegible]	160—
[illegible] לאָזע צו 40 גולדען	31—
[illegible]	91.25
[illegible] לאָזע	19—
[illegible] צו 10 גולדען	14.25
[illegible] 20	14.50
[illegible] 40	29.50
[illegible] 40	3[illegible].50
[illegible] 10	13.50
[illegible] 40	43—

לאָזע.

	קר. פֿל.
[illegible] לאָזע צו 20 גולדען	16.25
[illegible] 40	35.50
[illegible] 20	19.25
[illegible] 100	118—
דעטאָ 50	60.25
וואלדשטיין 20	24—
ווינדישגרעטץ 20	24.75
אונגארישע פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	70—
דעטאָ צו 50 גולדען	69.85
וויענער לאָזע	92.75

ווערטה-פּאַפּיערע.

	קר. פֿל.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגס[illegible]	73.95
טעמעשוואר-באנאטער	71—
[illegible]	71.75
גאליציע	83—
בוקאָווינער	81.50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהן	97.75
[illegible]-אבלאזונגס-אבליגאציאָנען	71.50
[illegible] דער אונגארישען באָדענקרעדיט-[illegible] צו 5 פּראָצענט	85.50
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באַנק צו 5 פּראָצענט	78.25
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אינסטאלט צו 5 [illegible]	81—
דעטאָ צו 6 פּראָצענט	——
דער פּעסטער קאָממערציאל-באַנק	85.75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1877. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

ראל-גובערנער אין ירושלים שאָן אם 12-טען טערין 1868 אן הערדן אדאָלף קרעמיעה אין פאריז געריכטעט. דאסזעלבע איזט פאָן זאָלך' האָהעם אינטערעססע, דאס וויר עס היער גערנע מיטטהיילען. דאסזעלבע לייטעט: „זעהר געעהרטער הערר! זיא האבען מיך מיט איינעם שרייבען בעעהרט, וועלכעם איך מיט אויפריכטיגער פריידע געלעזען. זיא דריקען מיר נעמליך איהרען דאנק דאפיר אויס, דאס איך דער שילע, וועלכע דער פאריזער פעראיין „כל ישראל חברים" אין ירושלים ערריכטעטע, מיינען שוטץ אנגעדייהען ליעס. נון וויים איך יא, דאס זיא דורך דיעזע שולע דיא בילדונג אונטער דען יודען אים אָריענטע פאָרדערן וואָללען. איך פערדיענע אלזאָ גאר ניכט דען מיר געשפענדעטען דאנק, דא עס דאָך מיינע אונאבווייזבארע אמטספפליכט וואר, איהרע בעשטרעבונגען קרעפטיגסט צו אונטערשטיטצען, וועלכע דאס שאָנע ציעל האבען: דיא יידישען אונטערטהאנען דער טירקייא דער בילדונג נעהער צו פיהרען. איך פערזאָנליך פיהלע מיך צור אונטערשטיטצונג איהרער בעשטרעבונגען זאָגאר דאָפפעלט פערפפליכטעט. דיא בילדונג ווירד ניכט בלאָס דאצו בייטראגען, דיא לאגע דער יודען אים אָריענטע צו פערבעססערן. ניין, איך פאססע דיא בילדונג אין איינעם פיעל אללגעמיינערען זיננע אויף. איך קעננע יא דיא שוויעריגע שטעללונג דער טירקייא איבערהויפט, וועלכע אין דער וועלט אונטער דעם טיטעל „אָריענטאלישע פראגע" בעריימט זאָ פיעלע פערווירונגען הערפאָרגערופען. איך האלטע מיך איבערצייגט, דאס דיא „אָריענטאלישע פראגע" דורך דאס „שווערט" ניע איינע גליקליכע לאָזונג פינדען קאנגע, דא גיבט'ס נור איינע גליקליכע לאָזונג: דיעזע הייסט: בילדונג! ווירד נעמליך דער טירקישע שטאאט דיא אללגעמיינע אייראָפעאישע בילדונג אנגעהמען, דאנן ווירד ער אויך פעסט אונד שטארק ווערדען. עס ווירד איהם ניעמאנד מעהר אנ'ס לעבען געהען וואָללען, אונד זאָ ווירד דיא „אָריענטאלישע פראגע" אָהנע קריעג אונד בלוט-פערגיעסען פאָן זעלבסט אויס דער וועלט שווינדען. זיא קאָננען זיך אלזאָ דענקען, האָכ-געעהרטער הערר, וויא זעהר עס מיך געפרייט האט, דאס זיא, אלס פרעזידענט דעם כל ישראל חברים-פעראיינעס אין פאריז, פיר דיא בילדונג דער יידישען אונטערטהאנען דער טירקייא דורך ערריכטונג פאָן שולען זאָ שאָנען אייפער אן דען טאג לעגטען. עס איזט זעהר לאָבענסווערטה, דאס זיא אויך אין ירושלים איינע שולע פיר איהרע גלויבענסגענאָססען אינס לעבען ריעפען. אין ירושלים! איינעם אָרטע, דען יודען, כריסטען אונד מאָהאממעדאנער אלס איהרען מיטטעל-פונקט בעטראכטען! איך וויל האָפפען, דאס איינע שולע אין ירושלים אללע יודען דעם אָריענטס אנאייפערן ווערדע, אויך איהרערזייטס איבעראלל לעהר-אנשטאלטען צו עררריכטען, אום אן דער אללגעמיינען וועלט-בילדונג טהייל צו נעהמען. דיא יודען ווערדען מיט דיעזעם שאָנען בייששפיעלע פאָראנגעהען, דיא טירקישע בעפאָלקערונג ווירד ניכט צוריקבלייבען וואָללען, אונד זאָ לאָסט זיך האָפפען, דאס דיא גאנצע טירקייא נאך איינער געוויססען צייט-דויער אויף יענער שטופע דער בילדונג שטעהען ווירד, וועלכען יעדער שטאאט איינגעהמען מוס, ווענן ער אין אייראָפא פאָרט-עקסיסטירען וויל. איזט דיעס געשעהען, דאנן ווירד מאן זעהען, דאס ניכט דיא „קריעגערישען ארמעען", זאָנדערן דיא „פריעדליכען שולען" איינע גליקליכע לאָזונג דער „אָריענטאלישען פראגע" הערבייגעפיהרט האבען. עמפפאנגען זיא דאהער פיר איהרע בעשטרעבונגען מיינען אינניגסטען דאנק! נאזיף פאשא, גענעראל-גובערנער פאָם הייליגען לאנדע." — אויס דיעזער צושריפט ערזיעהט מאן וואָהל, דאס דיא טירקייא עס מיט דען יודען איממער גוט געמיינט האבע. דאס הויפט-אויגענמערק מוס היינטע דאהער נור אויף דיא יודען אין רומעניען אונד סערביען געריכטעט ווערדען, וויא דיא „יודען-העטצען" זיך לייודער נור צו הייפיג וויעדערהאָלען.

* (הינריכטונג איינעס יודען אין לאָנדאָן.) אונזערע לעזער ווערדען זיך נאָך אן דיא מיטטהיילונג ערינגערן, דאס איין פאָלנישער יודע אין לאָנדאָן, נאמענס יצחק מרדכי, איינען אנדערן יודען ערשאָססען האבע. נון בריינגען לאָנדאָנער בלעטטער דיא נאכריכט, דאס דיעזער מאָרדער פאָר ווענינגען טאגען הינגעריכטעט וואורדע. דיא יידישע געמיינדע צו לאָנדאָן האט פיר דען פעראורטהיילטען וואָהל איין גנאדען-געזוך אייגעריכט, וועלכעם יעדאָך פאָן דער רעגיערונג אונבעריקזיכטיגט געבליעבען. דיא געמיינדע בעהויפטעטע, דאס דער מאָרדער אן גייסטעס-שטאָרונג ליטט אונד דיעזען מאָרד נור אין איינעם אנפאללע פאָן וואָהנזינן בעגינג. נון וואָרען אבער דיא ערצטע ניכט דיעזער אנזיכט, וועסהאלב דאס טאָדעס-אורטהייל פאָללשטרעקט ווערדען מוסטע. דער פעראורטהיילטע שריטט, פאָן צווייא ראבבינען בעגלייטעט, טאָדטען-בלאס צור ריכט-שטעטטע, אינדעם ער דיא העבראעאישען געבעטע נאכזאגטע, דיא איהם פאָן דען ראבבינען פאָרגעלעזען וואורדען. קורץ פאָר זיינעם טאָדע עמפפאנד ער דיא טיעפסטע רייע איבער דיא פאָן איהם פעראיבטע מאָרד-טהאט. ער ערזוכטע מיט טהרענען אין דען אויגען דיא ראבבינען, דיא פאמיליע דעם ערמאָרדעטען אין זיינעם נאמען אום פערצייהונג צו ביטטען, דאס ער איהר דען „ערהאלטער אונד ערנעהרער" געראויבט האט. דיא ראבבינען פערזיכערטען, דאס דער הינגעריכטעטע פאָר זיינעם טאָדע איין וואהרער, אויפריכטיגער „בעל תשובה" געוואָרדען.

* (רוסלאנד וויל זיך איינען אָבער-קאָממאנדאנטען אויסבאָרגען.) דאס רוסלאנד נור מיט אויסגעליעהענעם געלדע קריעג פיהרען קאנן, איזט וואָהל בעקאננט, אינטערעססאנט איזט יעדאָך דיא מעלדונג, דאס רוסלאנד צום קריעגע געגען דיא טירקייא אויך איינען אָבער-קאָממאנדאנטען זיך אויסלייהען מוס. זאָ ווירד אויס בערלין בעריכטעט, דאס דער רוסישע קאיזער פאָר איינינגען וואָכען דעם דייטשען פעלד-מארשאלל פרייהערר פאָן מאנטייפעל דאס אָבער-קאָממאנדאָ אים קריעגע געגען דיא טירקייא אנגעטראגען האבע. דער פעלד-מארשאלל ווערע צור אננאהמע דיעזעם פאָסטענס זעהר געניינגט, אללייז פירסט ביסמארק ליעס איהם ערקלערען, דאס ער פאָרערסט אוס דעם פערבאנדע דער דייטשען ארמעע אויסטרעטען מיסטע, דא ניעמאנד „צווייא הערדען" דיענען קאנן. אלזאָ ענטוועדער דייטשער אָדער רוסישער סאָלדאט, ניכט אבער גלייכצייטיג אין דער דייטשען ארמעע בלייבען אונד דעננאָך איין רוסישעס אָבער-קאָממאנדאָ איבערנעהמען! דאס הייסט ווירקליך מעגגליך געשפראָכען! — קאָמיש איזט היעבייא יעדאָך, דאס רוסלאנד פיר דיא סערבישע ארמעע איינען אָבער-קאָממאנדאנטען האטטע, וועהרענד עס פיר זיינע אייגענע ארמעע זיך איינען אָבער-קאָממאנדאנטען ערסט אירגענדוואָ אויסלייהען מאָכטע. (עס ערינגערט דיעס אן דיא ארצטע, וועלכע אללע וועלט בעהאנדעלן, ווערדען זיא יעדאָך זעלבסט קראנק, דא לאָססען זיא פיר זיך אנדערע ארצטע האָלען, דיא פיעללייכט „עטוואס מעהר" פערשטעהען. אויך רוסלאנד דענקט זיך, פיר סערביען איזט איין העלד וויא טשערנאיעף, דער טיכטיג שלאגע איינסהאלטען קאנן, גוט גענוג, ניכט אבער פיר דיא אייגענע ארמעע. איבריגענס האט זיך רוסלאנד זעהר געטייששט: עס גלויבטע, דייטשלאנד ווערדע זיך צו איינער זאָלכען טריילאָזיגקייט פערלייטען לאססען, וויא רוסלאנד זאָלכע זייט יאהר אונד טאג אויסאיבט. רוסישע סאָלדאטען קעמפפטען „אין סערבישען האָזען" געגען דיא טירקען, וועהרענד רוסלאנד אללער וועלט מיט זיינער „פריעדענס-ליעבע" דען קאָפף טאָלל מאכטע. ביסמארק האט יעדאָך צו פיעל כאראקטער, אום עס צו דולדען, דאס דייטשע סאָלדאטען „אין רוסישען האָזען" געגען דיא טירקייא קעמפפען זאָללטען. צו איינעם זאָלך' שמוטציגען שפיעלע גיבט זיך איין ביסמארק ניממער הער!)

וועמאדא אונד דער בעריהמטע קארדינאל כימענעס. דער קארדינאל ערצעהלטע, וויא דיא מאָהאממעדאנער פאָר 900 יאהרען גאנץ זיד-שפאניען עראָבערטען אונד אויך דיא גיטער, וועלכע דאמאלס דער קאטהאָלישען גייסטליכקייט געהאָרטען, אן זיך געריססען האטטען. דאמיט וואָללטע נון אויך דער קארדינאל דאראויף דייטען, דאס יעטצט ווידער יענע גיטער נור דער גייסטליכקייט געהאָרען מיסטען.

אונטער דיעזען וואָלפען וואר נון אויך דער בעריהמטע יידישע שטאאטס-מאנן אין שפאניען — נעמליך דון יצחק אברבנאל. קאָניג פערדינאנד פערלאנגטע עס אויסדריקליך, דאס אן דיעזען בעראטהונגען אויך זיין בראווער יידישער שטאאטס-מייסטער טהיילנעהמען זאָלל. טהאָמאס דע טאָרקוועמאדא וואָרף איינען גיפטיגען בליק אויף דיעזען יודען, אונד וואָללטע זיינע ענטפערנונג פאָדערן. דאָך קארדינאל כימענעס היעלט איהן דאפאָן צוריק, אונד ווענדעטע זיך זעלבסט אן אברבאנאל מיט דער פראגע: „דאָן איזאק אבראבאנעל! וויא שטארק מאג איערע יידישע געמיינדע אין גראנאדא זיין?"

„איך וויים עס ניכט! (ערווידערטע אברבנאל קורץ אונד שארף) איך וואר ניע אין יענער געגענד!"

„וויא? זאָללט איהר, דער ערסטע יודע אין שפאניען, ניע קעננטניס פאָן דער אנצאהל דער יודען אין גראנאדא ערהאלטען האבען?"

„ניין! מיך קיממערט דיא אנצאהל דער יודען אונד אראבער אין גראנאדא ניכט. מיך בעשעפטיגט בלאָס דער דיענסט דעם קאָניגס."

פלאָטצליך ווינקטע דער קאָניג נאך דאָן אברבנאל, אברבנאל פאָלגטע איהם, אונד ביידע בעגאבען זיך אין איין עקסטרא-צימטער.

„איך האבע אייך היעהער בעריפען (זאגטע דער קאָניג), איהר וויסט, וויא האָכסט נאָטהווענדיג מיר איערע געגענווארט איזט."

אברבנאל פערניינטע זיך אונד זאגטע עהרערביעטיג: „מיינע קרעפטע שטעהען צו ווילען איערער קאָניגליכען מאיעסטעט!"

„גלויבט איהר, דאס זיך אונזער לעערער שאטץ דורך דיא איינגאהמע פאָן גראנאדא פיללען ווירד?"

„מאיעסטעט! איך פערשטעהע דיעזע פראגע נור צו גוט. ווענן מיין קאָניג אין דעם ניי-עראָבערטען שטאאטע גראנאדא גוטע אונד גנאדע וואלטען לאססען ווירד, דאנן ווירד ער עבענזאָפיעלע טרייע אונטערטהאנען געווינגען, אלס גראנאדא איינוואָהנער צעהלט. דען יודען אונד מאָהאממעדאנערן בלייבט עס זיך יעטצט גלייך, פאָן וועם זיא בעהערשט ווערדען, ווענן איהנען נור דער הערישער איהרען גלויבען אונד איהרע געברייכע ניכט ניממט אונד פערביעטעט. דיא נייען אונטערטהאנען ווערדען דאנן איהרע שטייערן עבענזאָ בערייטוויללינג ליעפערן, וויא זיא עס דעם אראבישען קאָניג געטהאן האבען."

„קאָנן זיין, פיעללייכט! (ערווידערטע דער קאָניג) — אבער זאגט מיר, וויא שטארק איזט איערע געמיינדע אין גראנאדא?"

„דיא אנצאהל דער יודען אין גראנאדא איזט מיר ניכט בעקאננט, אבער זאָ פיעל וויים איך, דאס אונטער איהנען גראָסע געלעהרטע אונד עדעל-הערציגע מעננער עקסיסטירען."

„אונד דאבייא אויך רייך! (ערווידערטע דער קאָניג.) דיא שפאנישען יודען פערבינדען רייכטהום מיט געלעהרזאמקייט. איך האבע דאס שאָנסטע מוסטער פאָר מיר שטעהען!" (דער קאָניג מיינטע נעמליך דאמיט דאָן אברבנאל, וועלכער געלעהרט אונד זעהר רייך וואר.)

אברבנאל פערניינטע זיך נאָך דיעזעם קאָמפלימענטע. „מאיעסטעט! (זאגטע ער) מיין וויססען איזט געריינג, וויא עס מיר ניכט צו מיינעם קאָניגס דיענסטען אויסהילפט. אונד אויך מיינען רייכטהום שטעללע איך מיינעם קאָניגע צור פערפיגונג."

„אברבנאל! וויר ברויכען פיעל געלד! דיא לאנגע בעלאגערונג גראנאדא'ס האט אונזערע געלד-קרעפטע זעהר געשוועכט. איינע דאָפפעלטע לאָהנונג ווירד זייט מעהרערן מאָנאטען אונזערען סאָלדאטען אויסבעצאהלט. איך ווערדע אייך צום גענעראל-פעכטער דער פינאנצען דער נייא-עראָבערטען פראָווינצען ערנענגען. ווערעט איהר אים שטאנדע, הייטע דעם צאהל-מייסטער 50000 דובלאָנען צו ליעפערן?"

אברבנאל שטיטצטע איינען אויגענבליק, באלד אבער זאגטע ער: „יא, דיעזע סוממע שטעהט צו מיינעם קאָניגס דיענסטען."

דער קאָניג צייגטע זיך העכסט זעהר צופריעדען אונד גנעדיג. „נעהמעט דיא פערזיכערונג מיינער קאָניגליכען גנאדע אן (זאגטע ער), זאָ נאָטע וויל. שפרעכען וויר אונס מאָרגען אין דער אלהאמבראא."

אין האָפ-דיענער טראט איין אונד מעלדעטע איינע דעפוטאציאָן פאָם קאָניג פאָן גראנאדא.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

דאטען פֿאר דעם פֿענסטער דעם קאממאנדאנטען אים כאטהע הערומגעצערדט, אהנע דאס דיזער אויך נור איין װארט געגען דיזע מארד-טהאט געשפראכען העטטע. ביא אנדערען מיליטער-אבטהיילונגען איזט עס ניכט בעססער צוגעגאנגען. דיא יודען זאהען זיך דאהער געגאטהיגט, דאס מארקעטענדער-געשעפֿט אים שטיכע צו לאססען, אום זיך היימליך איום דעם שטויבע צו מאכען. אללײן דא בעטרעפֿפֿס דעם מארקעטענדער-געשעפֿטס אינטער דען יודען אונד דען מיליטער-בעהארדען, װיא בערײטס ערװעהנט, איין קאנטראקט אבגעשלאססען װאורדע, גאבען דיא אפֿיציערע דען בעפֿעהל, דאס מאן דיא פֿליכטיגען יודען, װײל זיא דען קאנטראקט געבראכען, איינפֿאנגע אונד בעשטראפֿע. אונד נון פֿאלגטע ערסט דיא שטראפֿע. דא דיא פריגעל-שטראפֿע אין רומעניען אבגעשאפֿפֿט איזט, זא װאורדען דיא אונגליקליכען איינגעפֿאנגענען יודען מיט דען שטײגבינעל-ריעמען האלבטאדט געפריגעלט אונד דאנן פֿאן איינעם געפֿענגניססע אינם אנדערע געשלעפֿפֿט.

— איינע איסערסט שטראפֿבארע האנדלונג ליעס זיך דיעזער טאגע דער גענעראל ליפֿי אין קראיאװא צו שולדען קאממען. איינע שטארקע מיליטער-אבטהײלונג פֿערװײלטע נעמליך מעהרערע טאגע אין ערװעהנטער שטאדט אונד מאכטע בעדײטענדע שולדען ביא דען יודען. אלס דאס מיליטער אבריקען זאללטע, גאב גענעראל ליפֿי דען בעפֿעהל, ציפֿאר דען יודען דיא פֿענסטער איינצישלאגען. דיא סאלדאטען בעפֿאלגטען ניכט בלאס דיעזען בעפֿעהל איפֿם געװיססענהאפֿטעסטע, זאנדערן שטירצטען אין דיא װאהנונגען דער יודען, פלינדערטען אללעס, װאס זיא פֿארפֿאנדען אונד שטאבען יעדען ניעדער, דער איהרער הײבוכט זיך ענטגעגענזוטצען װאללטע...״ דיעזעס בילד ענטװירפֿט נון איין איינגעצײגע איבער דאס פֿערפֿאהרען דער רומענען דען יודען געגעניבער. אונד דאך האט דיא רומענישע רעגיערונג דיא פרעכע שטירנע, זאלכע גרײעל-טהאטען פֿערטישען צו װאללען!

״(רומעניען, דיא טירקייא אונד דיא יודען.) דאס איינשרייטען אינזערער רעגיערונג געגען דיא יודען-פֿערפֿאלגונגען אין רומעניען איזט ניכט גאנץ אהנע ערפֿאלג געבליעבען. אים ביקארעסט װירד נעמליך זאעבען געמעלדעט, דאס דיא רעגיערונג אללע איינשרענקונגען, דיא געגען דיא יודען אים בעצירקע װאסלואי געמאכט װאורדען, איפֿהעבען ליעס. דער גיבערנער יענעס בעצירקעס װאורדע נאך ביקארעסט בערופֿען, אום זיך װעגען זײנער יודען-בעדריקונגען צו פֿערטהײדיגען. נון ליעגט עס װאהל אייף דער האנד, דאס דיא רומענישע רעגיערונג דיעס נור אינטער דעם דרוקע געטהאן, דער אייף זיא זײטענס אינזערער רעגיערונג איסגעאיבט װאורדע. עס איזט דיעס פֿיר דיא רומענישע רעגיערונג איינע גראסע שמאך. אללײן װיא ביא המן הרשע מיט עס אייך בעציגליך רומעניענס הײסען: אם החלות לנפול לפניו נפל תפול, האסט דיא איינע ניעדערלאגע ערליטטען, זא װירד אויך נאך דיא צװײטע ערפֿאלגען! אונד זיא כאס דענן אייך דיעזע ניעדערלאגע אין פֿאלגענדער װײזע: דיא טירקישע קאנסטיטוציאן ענטהאלט נעמליך אייך איינען פונקט, דאס דעם סילטאן דאס רעכט צישטעהע, דיא איינזעטצונג דער פירסטען אין דען פֿערשידענען פראװינצען צו פֿאללציעהען אדער צו בעשטעטיגען. היעריבער װאר אבער רומעניען איסער זיך פֿאר צארן. רומעניען װילל יא זײנע פֿאללשטענדיגע אונאבהענגיגקײט פֿאן דער טירקיא אנשטרעבען, אונד נון קאממט דיא נײע טירקישע קאנסטיטוציאן אונד זאגט, דאס זעלבסט דיא איינזעטצונג דעם פירסטען אין רומעניען צו דען רעכטען דעם סילטאנס געהארע! נון זעטצטע זיך דיא רומענישע קאממער צוזאממען (ביא אינס װירד דאס פארלאמענט אלס „האהעס הויז" טיטולירט, אין רומעניען פֿיהרט דאס פארלאמענט דען טיטעל „קאממער", פֿעדריגנט אבער האכסטענס דען נאמען „שטאלל") אונד לערמטע געװאלטיג איבער דיעזע קאנסטיטוציאן. דיא דעפיטירטען שלוגען װיא דיא עבטען װאלאבען אייף דיא טישע אונד בעשטאנדען דארויף, דאס דער טירקייא דער קריעג ערקלערט װערדען מאגע. פֿריהער האבען אבער דיא מיניסטער שאן אן דען רומענישען קאנזול אין קאנסטאנטינאפעל טעלעגראפֿירט, דאס ער זיך בעשטרעבע, דען ערװעהנטען פונקט אוס דער טירקישען קאנסטיטוציאן שטרײכען צו לאססען, דא דערזעלבע איינע פֿערלעטצונג רומעניענס בילדע. װעהרענד נון דיא רומענישען דעפיטירטען איבער דיא טירקישע קאנסטיטוציאן שימפֿפֿטען אונד דיא מיליער װייט אפֿפֿגעטען, אלס װאללטען זיא דיא טירקייא „מיט הויט אונד האאר" אייף איינמאל פֿערשלינגען, טראף פֿאם רומענישען קאנזול אין קאנסטאנטינאפעל איינע טעלעגראפֿישע דעפעשע איין, װעלכע אינטער דיא גראס-מיליגען װאלאבען װיא איין ברישין הויננשלאג; דיא דעפעשע לייטעטע: „האהע קאממער! איך האבע ביא דער טירקישען רעגיערונג אנגעזוכט, דאס אין דער קאנסטיטוציאן יענער פונקט געשטריכען װערדען מאגע, װעלכער דיא אונאבהענגיגקייט רומעניענס זא טיעף פֿערלעטצט, דא יא דער סילטאן זעלבסט דיא איינזעטצונג אדער דיא בעשטעטיגונג דעם פירסטען זיך פֿארבעהאלט! דער גראס-װעזיער אנטװארטעטע מיר יעדאך קורץ אונד שארף: „װאס טרײמען זיא דענן, הערר קאנזול, פֿאן רומענישער אונאבהענגיגקײט! מיט װעלכעם רעכטע פֿאדערט איין זאלכעם רײבנעסט אונאבהענגיגקײט אונד שטאאטליכע זעלבסטשטענדיגקײט! איין לאנד, אין װעלכעם טאג-טעגליך זאלכע יודען-פֿערפֿאלגונגען פֿארקאממען, קאנן הײטצוטאג קײנען זעלבסט-שטענדיגען שטאאט בילדען! זאגען זיא ליעבער איהרער רומענישען רעגיערונג, דאס אונס נימעהר דער סולטאן שטרענגע בעפֿעהלען האבע, אין רומעניען דיא יודען-עמאנציפאציאן דורכציפֿיהרען, דא דער סולטאן עס נימער דולדען װערדע, דאס אין איינער זײנער פראװינצען, צו דענען אויך רומעניען געהארט, זאלך שמעהליכע יודען-העטצען געטריעבען װירדען!" — אלס דיעזע דעפעשע פֿערלעזען װאורדע, בליעבען דיא הערדען װאלאבען שטארר פֿאר שרעקען אונד צארן. זיא זעהען נונמעהר איין, װיא זעהר זיא דורך דיא עװיגען יודען-פֿערפֿאלגונגען נור זיך זעלבסט געשאדעט. דיא פֿערפֿאלגונגען װערדען זיא ניכט פֿארטזעטצען קאננען, װײל דיא טירקײא דיא יודען-עמאנציפאציאן אין רומעניען אנבעפֿאהלען. אבער אויך איהרע אונאבהענגיגקײט װערדען זיא ניכט ערדייכען קאננען, װײל זיא אין איראפא מיט רעכט אלס שמעהליכע „רויב-מארדער" בעטראכטעט װערדען. נון קאנן רומעניען שמערצפֿאלל אויסרופֿען: „פֿילע פֿישע אונד געשלאגען דאצו!" — דיא יודען מיססען װיר עמאנציפירען, אבער אונזערע שטאאטליכע אונאבהענגיגקײט ערהאלטען װיר דעננאך ניכט, דא װיר אלס געמײנע רײבער אונד מארדער בעטראכטעט װערדען!" איבריגענס שײנט אונס דיא אנגעלעגענהײט נאך איממער געפֿעהרליך. אין רומעניען זינד דיא יודען עבען אין פֿאלגע דיעזער נײען איפֿרעגונג פֿאר איינעם איבערפֿאלל ניכט זיכער. אם צװעקמעסיגסטען װערע עס, װענן רומעניען גענצליך דער טירקישען הערשאפֿט אינטערװארפֿען װערדען קאננטע. נור זא ליעסע זיך האפֿפֿען, דאסס דאס געװאלטיגע „רשעות" אין רומעניען איין ענדע נעהמען װערדע.

״(איין אינטערעססאנטעס שרײבען דעם טירקישען גענעראל-גובערנערס אין ירושלים.) װיא װיר אינזערען לעזערן בערײטס מיטגעטהײלט, האט אויך איינע דעפוטאציאן דעם „כל ישראל חברים"-פֿעראײנעס אין לאנדאן דעם לארד דערבי אין אנגעלעגענהײט דער יודען אים אריענט איינע ביטט-שריפֿט איבערדײכט. אים דיעזער פֿעראנלאססונג פֿעראפֿפֿענטליכען דיא לאנדאנער בלעטטער איין שרײבען, װעלכעס דער טירקישע גענע-

---

פֿאלליעטאן.

דער שטערן-זעהער.

(37. פֿארטזעטצונג.)

אונד װירקליך שטאנדען באלד דיא בײדען קאניגע אים קאמפֿפֿע איינאנדער געגעניבער. דעם קאניג פֿערדינאנד ערשטארטע דאס בלוט אין דען אדערן, אלס ער דען איהם בעקאננטען צױבערער אונד שטערנזעהער אן דער זײטע דעם מאהאממעדאנישען קאניגס ערבליקטע. אל המין ריעף נון מיט קרעפֿטיגער שטימע: „טרעפֿפֿען װיר אונס ענדליך, איך-ביבינער קאניג דער נאצארענער! היער זינד װיר ניכט מעהר װירטה אונד גאסט, קאניג אונד אינטערטהאן, זאנדערן מאנן געגען מאנן. איך בין אל המין — שטירב!" — ער שפראכ'ס אונד זײן שװערט פֿוהר זא גרימ-מיג אויף דאס געזאלבטע הױפּט דעם קאטהאלישען קאניגס העראב, דאס פֿערדינאנד באלד פֿאם פֿפֿערדע הינונטערשטירצטע. (דאס איזט היסטאריש װאהר!) אבער שנעלל נעװאנן קאניג פֿערדינאנד זײנע פֿעסטע שטעללונג װיעדער, אונד װארף זיך דעם אנגרײפֿער מיט פֿאלל ענטגעגען.

באלד קאמען דיא בײדערזײטיגען ארמעען הערבײא, אום דיא קאניגע פֿאן איינאנדער צו טרענגען. יעדע ארמעע פֿײכטעטע דען פֿאלל איהרעס קאניגס, װאדורך דאנן איהר מוטה געבראכען װערדען קאננטע. אל המין װאללטע אבער עבען דיעזע טרעננונג פֿערהינדערן. ער װישהעטע װיא איין טיגער געגען דען קאטהאלישען קאניג, זײנע שװערט-שטרײכע פֿיעלען װיא האגעל אייף דיא אײזערנע ריסטונג דעם קאניגס.

דער קאטהאלישע קאניג גלײבטע, ער האבע עס מיט איינער איבער-אירדישען מאכט, אדער מיט איינעם באזען גײסטע צו טהון. ער בעטעטע דאהער װעגען „הײלינגן" אן, ער מאגע איהן רעטטען — אונד װעהע! — נאך איין שלאג פֿאן זײטע אל המין'ס — אונד דער קאניג שטירצטע פֿאם פֿפֿערדע.

יעטצט זיכטע נון אל המין מיט זײנעם דאלכע דיא אונבעפאנצערטע שטעללע דעם קאניגס צו טרעפֿפֿען אונד איהן צו דורכבאהרען — אבער צים אונגליקע אל המין'ס שפרענגטען צװאנציג פֿאן דען בעסטען שפאנישען ריטטערן הערבײא. שאן װאורדען פֿיעלע דיעזער ריטטער פֿאן דער האנד מירצא'ס ניעדערגעשטאכען, אבער פלאטצליך געלאנג עס דען ריטטערן, דיא װײסע פֿאהנע דער מאהאממעדאנער צו ערראבערן — אונד דיעזער פֿאלל בראכטע אינטער דער מאהאממעדאנישען ארמעע איינע שרעקליכע פֿערװירונג הערפֿאר. דער פֿירכטבארע לערם דראנג דורך דיא גאנצע מאהאממעדאנישע ארמעע: „דיא הײליגע װײסע פֿאהנע איזט אין דען הענדען דער אונגלײביגען!" ערשאללט עס פֿאן אללען זײטען — „אללעס איזט פֿערלארען!"

אל המין אונד מירצא ערשראקען װאהל װעגען דיעזעם אונגליקספֿאללעס, אבער זיא פֿערלארען איהרען מוטה ניכט. „קינדער! (ריעף מירצא) דענקט אן אײערע װײבער אונד טאכטער, װיא זיא געשענדעט װירדען, װענן װיר הײטע אונטערליעגען!" דיעזער רוף האטטע נאך זײנע װירקונג, װיעדער ראפֿפֿטען זיך דיא מאהאממעדאנער צוזאממען אונד דרענגטען נאך דיא קאטהאליקען צוריק; אבער דיא איבער-מאכט דער קאטהאליקען װאר זעהר גראס. עס קעמפֿפֿטע היער דיא מעהר-צאהל זאטטער מענשען געגען דיא מינדער-צאהל הונגריגער לײטע — אונד דער טאג װאר נאך ניכט צו ענדע, אלס דער זיעג דער קאטהאליקען איין ענטשײדענדער װאר, זא דאס זיך נור איין קלײנער טהײל אונטער דיא פֿעסטען מויערן גראנאדא'ס צוריק פֿליכטען קאננטע.

דאס װאר דיא לעטצטע שלאכט — גראנאדא אונד דיא גאנצע מוירען-הערשאפֿט אין שפאניען װארען מיט ענדע יענעם טאגעס פֿערלארען! —

פֿינפֿצעהנטעס קאפּיטעל.

יעטצט בעגיננען נון דיא טרױריגסטען קאפּיטעל איבער דיא געשיכטע דער יודען אין שפאניען! דאס מוירישע קאניגרײך גראנאדא װאורדע נון אים יאהרע 1492 נאך איינעם צעהנעיעהריגען בלוטיגען קריעגע ערא בערט. נאכדעם צוערסט דיא רײכע יודען-שטאדט מאלאגא צו פֿאללע געבראכט װארדען איזט, װאורדע אויך דיא פֿעסטע, אויף צװײא בערגע איינגעבײטע הױפּט-שטאדט גראנאדא מיט דעם בעריהמטען קאניגליכען שלאססע „אלהאמבראי" צור איבערגאבע געצװאונגען.

קאניג פֿערדינאנד לאג איינינע טאגע נאך יענער ענטשײדונגס-שלאכט געפֿעהרליך קראנק. דיא שלעגע אל המין'ס האטטען זײנען קארפער שטארק ערשיטטערט, אונד ערסט נאך דען פֿיעלען בעמיהונגען איינעס יידישען דאקטארס װאר פֿערדינאנד װיעדער גענעזען. ביא זײנער גענעזונג זאגטע ער אויך: „איין יודע האט מיך פֿערװאונדעט, אונד איין יודע הײלטע מיך!"

נאך זײנער גענעזונג פֿעראנשטאלטע פֿערדינאנד אים זיך דיא גראנדען (גראסען) זײנעס קאניגרײכעס. דאס געשפרעך דרעהטע זיך אים דען אונטערגאנג גראנאדא'ס. — אונטער דען אנװעזענדען װארען אויך טהאמאס דע טארק-